

Nr 26.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; given Stockholms slott den 10 oktober 1919.

Med överlämnande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; och vill Kungl. Maj:t, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och förordna om författnings utfärdande i ämnet.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

G U S T A F.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

förordning

om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår.

Härigenom förordnas, att 1—3 §§ i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, skola erhålla nedan angivna lydelse och att i följd härav förordningens överskrift skall lyda som följer:

Förordning angående förbud mot tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår.

1 §.

Tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, må icke inom riket *tillverkas*, till salu hållas eller utbjudas.
Tändstickor, som här avses, må ej heller till riket införas.

2 §.

Bryter någon emot det i 1 § *första stycket* stadgade förbud, böte från och med fem kronor till och med femhundra kronor; och vare det gods av ifrågavarande slag, som av honom innehaves, förbrutet.

Den, som i strid mot vad i 1 § andra stycket stadgas till riket inför eller söker införa tändstickor, som där avses, böte på sätt i nästföregående stycke sägs och have förbrutit varan.

3 §.

Allmän — — — — — förbrutet.

Tullmyndighet i införselort åligger att övervaka efterlevnaden av vad i 1 § andra stycket är stadgat samt att, där förseelse, som omförmäles i

2 § andra stycket, finnes hava ägt rum, ofördröjligen anmäla förseelsen till åtal.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Genom förordningen upphäves förordningen den 9 december 1896 angående försiktighetsmått till förekommande av käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetare i tändsticksfabriker.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 oktober 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

T. f. chefen för civildepartementet, statsrådet Löfgren anförde:
Genom remiss den 20 augusti 1919 har Kungl. Maj:t infordrat yttranden från medicinalstyrelsen och kommerskollegium öven en av den svenska delegationen av den nordiska kommissionen för det internationella socialpolitiska samarbetet till Kungl. Maj:t ingiven, den 14 juli 1919 dagtecknad skrivelse, däri hemställts om åtgärders vidtagande för Sveriges biträdande av den internationella överenskommelsen i Bern av år 1906 angående förbud mot användandet av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien. Sedan dessa yttranden numera inkommit, får jag ånyo anmäla detta ärende.

Farorna av fosfors användande inom tändsticksindustrien hava länge varit föremål för uppmärksamhet från statsmakternas sida. I anledning av en redan år 1863 av ständerna gjord framställning utfärdade Kungl. Maj:t den 18 februari 1870 en förordning med föreskrifter till förekommande av käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetarna inom fosfortändsticksindustrien. Denna förordning torde ej hava varit av åsyftad effektivitet, vilket föranledde upprepade motioner inom riksdagen med förslag om förbud mot tillverkning och försäljning av fosfortändstickor, men dessa motioner vunno icke riksdagens bifall.

Hittills väckta
förslag och
vidtagna
lagstiftnings-
åtgärder.

1870 års förordning ersattes emellertid av den ännu gällande förordningen den 9 december 1896 (nr 93) angående försiktighetsmått till förekommande av käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetare i tändsticksfabriker. I denna författning stadgas, att tillverkning av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, icke må äga rum utom i därför inrättad fabrik. Vidare meddelas föreskrifter om kompetensfordringar å den, som skall förestå sådan fabrik, om lokalernas beskaffenhet, sättet för fosfors förvaring, besiktning av lokaler och arbetare, minimiålder för arbetare, deras beklädnad och hygieniska förhållanden, sättet för lokalernas rengöring, förande av särskild bok över arbetare samt läkarvård, varjämte meddelats bestämmelser till befordrande av förordningens efterlevande samt straffbestämmelser m. m.

Samma år, som denna förordning utkom, 1896, hade inom riksdagens andra kammare väckts en motion (nr 102) med anhållan dels om överbäggande, huruvida icke tillverkning här i riket av fosfortändstickor skulle kunna alldeles förbjudas, dels ock om meddelande av föreskrift därom, att dylika tändstickor ej finge till riket införas eller här hållas till salu eller utbjudas.

Andra kammarens tillfälliga utskott nr 3, till vilket motionen remitterades, avstyrkte emellertid förslaget i vad det avsåg förbud mot tillverkning. Ett sådant kunde ej påkallas av yrkesfaran för arbetarna. Vad som erfordrades vore icke tillverkningsförbud utan kontroll å att gällande föreskrifter bleve iakttagna. I detta hänseende erinrades om lagen om skydd mot yrkesfara samt yrkesinspektionens verksamhet. Men därjämte ansåg utskottet, att ett tillverkningsförbud skulle vara olämpligt och skadligt, vilket motiverades med det stora antal arbetare, som vore sysselsatt med tillverkning av fosfortändstickor, och det betydande värdet av de tillverkade tändstickorna (omkring 2 ¹/₂ miljoner kronor) och av det därav utskeppade (omkring 2 ¹/₄ miljoner kronor). Ett förbud skulle sålunda hava synnerligen menliga följder såväl för arbetarna som för industrien. Därjämte framhölls, att denna tillverk-

ning vore en för Sverige viktig exportindustri; endast en ringa del därav såldes inom landet. Om förbud komme till stånd, komme skadeståndsanspråk sannolikt att av fabriksägarne resas mot staten.

Utskottets utlåtande, i den del det avsåg ett avstyrkande av förslaget om förbud mot tillverkning av fosfortändstickor, bifölls av riksdagen.

I avseende å det i motionen ifrågasatta förbudet mot införsel, tillsaluhållande och utbjudande av fosfortändstickor hemställde utskottet, att Kungl. Maj:t måtte taga denna fråga under överbäggande samt eventuellt framlägga förslag till lag i ämnet. Andra kammaren biföll men första kammaren avlog denna hemställan.

Vid 1897 års riksdag återupptogs förslaget i en inom andra kammaren väckt motion, som bifölls av båda kamrarna, varefter riksdagen i skrivelse den 8 maj 1897 nr 81 anhöll, att Kungl. Maj:t måtte taga under överbäggande, huruvida ej föreskrift kunde meddelas därom, att tändstickor, i vilkas massa vanlig (vit eller gul) fosfor inginge, icke finge till riket införas eller där utbjudas eller hållas till salu, samt, därest dylik föreskrift prövades erforderlig, för riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet.

Kungl. Maj:t utfärdade härefter den 30 mars 1900 (nr 17) förordning angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår. Enligt denna förordning må dylika tändstickor icke inom riket till salu hållas eller utbjudas. Tillverkning av sådana tändstickor kan efter förordningens tillkomst alltså endast ske för export.

Då för införsel av tändstickor till Amerikas förenta stater erfordras intyg angående tändstickornas frihet från giftig fosfor, har genom förordningen den 12 februari 1915 (nr 31) angående undersökning i vissa fall av tändstickor, avsedda att utföras ur riket, lämnats föreskrifter angående undersökning av tändstickor för export till Amerika. Undersökningen utföres av särskilda av kommerskollegium förordnade kontrollanter samt enligt av kollegium genom kungörelse den 26 maj 1915 (nr 148) fastställd metod.

Konventionen
i Bern 1906.

På framställning av den internationella föreningen för lagstadgat arbetarskydd inbjöd schweiziska förbundsrådet under år 1904 flertalet av Europas stater, bland dem Sverige, till deltagande i en internationell konferens för överläggning angående väckt fråga om åstadkommande av internationell överenskommelse rörande dels förbud mot användande

av vit fosfor inom tändsticksindustrien dels ock förbud mot industriellt nattarbete för kvinnor. Vid konferensen, som sammanträdde den 8 maj 1905 i Bern och vid vilken kommerserådet J. Pihlgren var Sveriges ombud, antogos ock »grundlinjer» till en konvention beträffande dessa tvenne frågor. Konferensen uttryckte därjämte en önskan, att förbundsrådet ville söka förmå de intresserade makterna att upptaga dessa frågor till diplomatisk behandling.

Med anledning härav framställde förbundsrådet hos de regeringar, som varit företrädde vid nyssnämnda konferens, förslag om sammankallande av en ny, diplomatisk konferens. Under förhandlingarna härom förklarade, efter kommerskollegii hörande, svenska regeringen, att den ansåge sig ej böra ingå överenskommelse om förbud mot användande av vit fosfor inom tändsticksindustrien, men däremot vore benägen att biträda en konvention om förbud mot industriellt nattarbete för kvinnor.

I enlighet med förbundsrådets förslag sammanträdde sedermera en diplomatisk konferens i Bern, därvid samtliga europeiska stater med undantag av Ryssland, Norge och Balkanstaterna voro representerade. Såsom Sveriges ombud vid denna konferens fungerade generaldirektören A. Lagerheim. Å konferensen undertecknades en konvention om förbud mot nattarbete för kvinnor, sysselsatta inom industrien, vilken konvention biträdades av samtliga vid konferensen företrädde stater och sedermera ratificerades av bland andra Sverige. Därjämte undertecknades den 26 september 1906 en konvention angående förbud mot användande av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien. Denna konvention biträdades av Tyskland, Danmark, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Schweiz.

Sedermera har ytterligare ett antal stater anslutit sig till konventionen, bland andra Storbritannien, Norge och Spanien.

Konventionen, vilken torde få i översättning biläggas dagens protokoll, går i huvudsak ut därpå, att tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, innehållande vit (gul) fosfor, skall vara förbjuden.

I sin nu ifrågavarande skrivelse har den svenska delegationen av den nordiska kommissionen för det internationella socialpolitiska samarbetet anfört huvudsakligen följande:

Delegationens
framställning.

Delegationen hade funnit det vara av vikt, att Sverige snarast biträdde konventionen angående förbud mot användande av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien. Frågan om utsträckning och tillämpning av sagda överenskommelse vore avsedd att behandlas vid den tillämnade

socialpolitiska konferensen i Washington i oktober 1919, därvid även med största sannolikhet från åtskilliga håll komme att uttalas krav på att jämväl de länder, som ännu ej biträtt överenskommelsen, måtte göra det. Delegationen erinrade om att saluhållandet och utbudandet inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor inginge, förbjudits genom förordningen den 30 mars 1900, men framhölle, att orsaken, varför Sverige icke biträtt konventionen, torde vara, att de svenska tändsticksfabrikerna för sina exportmarknader tillverkat tändstickor, innehållande vit (gul) fosfor, vilken tillverkning på grund av bestämmelserna i förutnämnda förordning den 9 december 1896 angående försiktighetsmått till förekommande av käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetare i tändsticksfabriker ansetts kunna ske under för arbetarnas hälsa fullt betryggande former. Emellertid torde tillverkningen av tändstickor, i vilkas tändmassa vit eller gul fosfor inginge, åtminstone för närvarande, såvitt delegationen vore bekant, vara nedlagd. På grund av vad sålunda anförts och då det måste anses önskvärt, att Sverige så snart ske kunde biträdde den ifrågavarande internationella konventionen, hemställde delegationen, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för Sveriges biträdande av nämnda konvention.

Yttranden
över delega-
tionens fram-
ställning.

Vid kommerskollegii utlåtande över delegationens ifrågavarande framställning har fogats en av *svenska tändsticksaktiebolaget* till kollegium ställd, den 28 augusti 1919 dagtecknad skrivelse, däri bolaget på begäran av kollegium meddelat, att vid tillverkning av tändstickor inom landet vit (gul) fosfor numera ej användes, att därför tändstickor, innehållande nyssnämnda ämne, numera ej exporteras, samt att bolaget ej hade något att erinra mot att Sverige anslöte sig till den ifrågavarande internationella konventionen.

För egen del förklarar *kommerskollegium* sig icke hava något att erinra mot Sveriges biträdande av konventionen.

Jämväl *medicinalstyrelsen* tillstyrker delegationens framställning.

Departement-
chefen.

Frågan om förbud mot tillverkning inom riket av tändstickor, innehållande vit (gul) fosfor, befinner sig numera i ett väsentligen olika läge, än då samma fråga i slutet av 1890-talet var föremål för förslag inom riksdagen. Under det att då den årliga tillverkningen av dylika tändstickor hade ett värde av omkring 2¹/₂ miljoner kronor och exportens värde uppskattades till omkring 2¹/₄ miljoner kronor, har tillverkningen av dylika tändstickor inom landet numera fullständigt upphört. Därmed har uppenbarligen den på ekonomiska synpunkter grundade invändningen mot förbudets genomförande bortfallit.

Å andra sidan synes det visserligen kunna sägas, att något behov icke för närvarande föreligger av förbudets genomförande. Starka skäl tala dock, enligt min mening, för att nu, då inga ekonomiska hinder härför föreligga, Sverige ansluter sig till den ifrågavarande konventionen, som biträts av ett betydande antal stater. Även om, med noggrant iakttagande av givna säkerhetsföreskrifter, faran för de svenska arbetarna av tillverkningen ifråga må vara väsentligen reducerad, torde det dock vara stötande och ingalunda vårt land värdigt, att möjlighet skall föreligga att i Sverige tillverka och därifrån till andra länder exportera en vara, som på grund av sin hälsofarliga beskaffenhet icke får inom vårt eget land försäljas. Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att tillverkning och införsel förbjudas, liksom redan är förhållandet med saluhållande och utbudande.

Förbudet torde lämpligen böra genomföras på sådant sätt, att förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, utvidgas till att avse förbud jämväl mot tillverkning och införsel av dylika tändstickor. I sammanhang härmed synes förordningen den 9 december 1896 angående försiktighetsmått till förekommande av käkbensbrand (fosfornekros) bland arbetare i tändsticksfabriker böra upphävas.

I enlighet med nu angivna grunder har jag låtit inom civildepartementet uppgöra förslag till ändring av förordningen den 30 mars 1900. Då denna, på sätt av det föregående framgår, tillkommit efter framställning av riksdagen, torde riksdagens yttrande böra inhämtas över förslaget; och lärer, med hänsyn till i ärendet upplysta förhållanden, beslut redan nu böra fattas om sådant yttrandes inhämtande. Därest, efter slutlig prövning av förslaget, författning i ämnet varder utfärdad, lärer den ifrågavarande konventionen böra på diplomatisk väg av Sverige biträdas.

Departementschefen uppläste härefter det ifrågavarande förslaget till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår, samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte besluta att inhämta riksdagens yttrande över ifrågavarande författningsförslag, med förklarande därvid, att Kungl. Maj:t ville, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och förordna om författnings utfärdande i ämnet.

Kungl. Maj:ts Proposition Nr 26.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition avlätas till riksdagen av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.

Bilaga.

Översättning (i transumt).

Internationell konvention

angående förbud mot användande av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien.

Hans Majestät Kejsaren av Tyskland, Konung av Preussen; Hans Majestät Konungen av Danmark; Franska Republikens President; Hans Majestät Konungen av Italien; Hans Kungliga Höghet Storhertigen av Luxemburg, hertig av Nassau; Hennes Majestät Drottningen av Nederländerna; samt Schweiziska Förbundsrådet,

vilka önska underlätta utvecklingen av arbetarskyddsväsendet genom antagandet av gemensamma bestämmelser,

hava i detta syfte beslutit att avsluta en konvention angående användandet av vit (gul) fosfor inom tändsticksindustrien, och hava till sina befullmäktigade ombud utsett:

— — — — —
vilka, efter att hava meddelat varandra sina fullmakter, som befunnits i god och behörig form, hava överenskommit om följande bestämmelser:

Art. 1. De höga kontraherande parterna förbinda sig att inom sitt område förbjuda tillverkning, införsel och försäljning av tändstickor, innehållande vit (gul) fosfor.

Art. 2. Det tillhör var och en av de kontraherande staterna att vidtaga de administrativa åtgärder, som äro nödvändiga för att å dess område trygga en noggrann tillämpning av förevarande konvention.

Regeringarna skola på diplomatisk väg meddela varandra de lagar och författningar, som nu gälla eller framdeles kunna utfärdas rörande det ämne, konventionen avser, ävensom rapporter angående tillämpningen av dessa lagar och författningar.

Art. 3. Bestämmelserna i denna konvention skola icke äga tillämpning i avseende å en koloni, besittning eller protektorat, med mindre meddelande härom i dess namn genom moderlandets regering lämnats till Schweiziska förbundsrådet.

Art. 4. Denna konvention skall ratificeras och ratifikationshand-

lingarna deponeras hos Schweiziska förbundsrådet senast den 31 december 1908.

Över depositionen skall upprättas protokoll, varav bestyrkt avskrift skall på diplomatisk väg tillställas var och en av de kontraherande staterna.

Denna konvention skall träda i kraft tre år efter avslutandet av protokollet över depositionen.

Art. 5. De stater, som icke undertecknat denna konvention, kunna förklara sin anslutning genom framställning till Schweiziska förbundsrådet, vilket skall lämna meddelande om framställningen till var och en av de kontraherande parterna.

Den i art. 4 angivna tiden för ikraftträdandet av denna konvention är för de stater, som icke undertecknat konventionen, ävensom för kolonier, besittningar eller protektorat bestämd till fem år, räknat från tiden för meddelandet om deras anslutning.

Art. 6. Denna konvention kan icke uppsägas vare sig av de stater, som undertecknat densamma, eller av sådana stater, kolonier, besittningar eller protektorat, vilka efteråt biträtt densamma, före utgången av en tidrymd av fem år, räknat från avslutandet av protokollet över ratifikationshandlingarnas deposition.

Därefter kan konventionen uppsägas från år till år.

Uppsägningen har icke verkan förrän ett år, efter det den skriftligen tillställts Schweiziska förbundsrådet av vederbörande regering eller, i fråga om en koloni, besittning eller protektorat, av moderlandets regering; förbundsrådet skall omedelbart giva regeringen i var och en av de övriga kontraherande staterna del av uppsägningen.

Uppsägningen har endast verkan i avseende å den stat, koloni, besittning eller protektorat, i vars namn den gjorts.

Till bekräftelse härav hava de befullmäktigade ombuden undertecknat förevarande konvention.

Som skedde i Bern den 26 september 1906, i ett enda exemplar, som skall förvaras i Schweiziska edsförbundets arkiv och varav en till riktigheten bestyrkt avskrift skall på diplomatisk väg tillställas en var av de kontraherande staterna.

(Underskrifter.)